

ῥία ληϊϥγιο

Ṭîw e-Ṭhîndrim

Ṭengwar írásmód Sindarin nyelvhez
< Beleriandi (teŷes) mód >

írta: Baksai Károly (_Neo)
neo@tolkien.hu

Köszönet Ninniachnak és Lamoraknak felbecsülhetetlen segítségükért!

1.02 verzió
2004.03.07.

A fájl tökéletes megjelenítéséhez a Tengwar Parmaite font telepítése szükséges!

A Sindarin nyelvű Tengwar

Fëanor Valinorban kétféle Tengwar írásmódot dolgozott ki: a korábban már megismert, tehtákat használó módot, valamint a *Quanta Sarmë*-t (teljes írás), melyben a magánhangzók jelölése nem tehtákkal, hanem különálló tengwákkal történt. Sajnos az eredeti *Quanta Sarmë* írásmódról nem tudunk semmit, csak az itt tárgyalt, beleriandinak nevezett mód szabályai alapján tudunk következtetni arra, hogy valójában hogyan nézhetett ki; ennek tárgyalása azonban túlmutat ezen írás keretein.

Elu Thingol király megtiltotta a beleriandi noldáknak nyelvük használatát, így át kellett térniük a sindarin nyelvre, melynek hangzókészlete és nyelvtani rendszere lényegesen különbözött a quenyáétól, leírásához a Tengwar szabályait némileg módosítani kellett. A nolda nyelvészek úgy gondolták, hogy a szürketündék nyelvének legtökéletesebb megjelenítésére a *Quanta Sarmë* írásmód alkalmasabb, mint a tehta mód. Nézzük hát meg, hogyan írták Fëanor betűivel az Első korban, Beleriandban a szürketündék nyelvét!

Belériandi (teljes) mód

- Mássalhangzók

Bár jelen esetben a magánhangzókat ugyanúgy tengwák jelenítik meg, mint a mássalhangzókat, mégis célszerű őket külön kezelni, mivel más szabályok vonatkoznak rájuk. A belériandi Tengwar írásmódban a következő szabályok érvényesek a mássalhangzókra:

- Kötőjelet, aposztrófot nem jelölünk, ilyenkor az elválasztott szó egybe írandó.

- A “**ph**” mindig “f” hangot jelöl, mind kiejtésben, mind írásban, jelölése a Formen (**b**) tengwával történik.

λbλṬ ephel (kerítés)

- A “v” szavak végén “f”-ként ejtendő, de ugyanúgy Ampával (**b**) írandó.

ḡλb cef (termőföld)

- A latin betűs szövegben megtalálható “**ch**” kombináció a német *Bach* szóban használatos kemény “h” hangot jelenti, amit Tengwar írásmódban Aha (**d**) jelez.

aydcṬ orchal (magas, szálas)

- Kettőzött mássalhangzókat kettőzött tengwákkal jelölünk. Kivételt képeznek az “**ss**”, “**nn**” és “**mm**” kettőzött hangok, ezeket az Esse (**ḡ**), Númen (**m**), illetve a Malta (**m**) tengwával írjuk.

mλṬṬam mellon (barát)

ḡλḡ bess (feleség)

cmom annûn (napnyugat)

ḡcmḡ rammás (nagy fal)

- A “**th**” és “**dh**” réshangok megfelelnek az angol *thing* illetve *the* (dhe) szavakban megtalálható szó eleji hangoknak, jelölésük a Súle (**h**) illetve az Anto (**h̄**) tengwákkal történik, összetett szavak esetén azonban a Tinco + Hyarmen illetve az Anto + Hyarmen kombináció használatos.

ῥῖῥῥαῖῖ Mithlond (Szurkerév)

αῖῥῥῥῥ galadh (fa)

ῥῥῥῥῥῥ Panthael (Samu, Aragorn szerint)

- Szó elején zöngétlen “**lh**” “**rh**” hangok jelölésére az Alda (**ῥ**), illetve Arda (**ῖ**) tengwákat használjuk, egyébként a Lambe + Hyarmen, illetve Rómen + Hyarmen kombinációt használatos.

ῥῖῥῥ lhing (pókháló)

ῖῥῥῥ rhûn (kelet)

ῥῥῖῥῥῥ Perhael (Samu)

ῥῥῥῥῥῥ Edhelharn (Elessar/Tündekő)

- A “**t**”, “**p**”, “**c**”, “**d**”, “**b**”, “**g**” mássalhangzók előtti “**n**” vagy “**m**” jelenlétét a tengwa fölé elhelyezett vonással vagy enyhe hullámmal (mely nagyjából a spanyol *tildének* felel meg) jelezzük.

αῖῥῥῥῥῥ Gondolin (rejtett város)

ῥῥῥῥῥῥ lembas (útikenyér)

- Az “**ng**” kombináció az angol *finger* szóban megtalálható “**g**” hangot jelenti, írásban nazális hullámmal ellátott Anga (**ῖῥ**) jelöli. Szó elején és végén azonban az angol *sing* szóbeli nazális “**g**” ejtendő, s Noldo (**ῥῥ**) tengwával írandó.

ῥῖῥῥῥῥ ungol (pók)

αῖῥῥῥῥῥῥῥ Glamdring (az ellenség pörölye)

- A labializált “**g**” és “**d**” (**gw**, **dw**) hangokat az Anga illetve az Ando tengwák fölé helyezett “fordított hullámmal” jelöljük, a következőképpen: **ῖῥ̄** (gw), **ῖῥ̄** (dw).

ῖῥ̄ῥῥῥῥῥῥῥ gwachaedir (palantír, látókő)

ῖῥ̄ῥῥῥῥῥῥῥ rodwen (szűz)

-Külön “csemege” az “**ngw**” hangzó, mely labializált ng-ként kezelendő. Ilyenkor a nazális vonal vagy hullám fölé helyezzük a labializációt jelző “fordított hullámot”.

ῥῥῥῥ̄ῥῥῥ dangweth (válasz)

-Ebben az írásmódban az “**r**” hangot mindig Rómen jelöli.

- Magánhangzók

A beleriandi módban a magánhangzókat szintén tengwák jelölik. A magánhangzókat úgy nyújtjuk, hogy egy *andaithnak* nevezett vonást helyezünk a megfelelő tengwa fölé.

- A Sindarin nyelvben öt magánhangzót különböztetünk meg: “a”, “e”, “i”, “o”, “u” és ezek hosszú változatai, valamint az “y”, melyet a magyar “ü” hanghoz hasonlóan ejtünk.

ṽṛṇ- ram (fal)	ṽṛṇ - tād (kettő)
ṽṛṇṽṛ - neder (kilenc)	ṽṛ - él (csillag)
ṽṛṇṽṛ - mithrīl (valóezüst)	ṽṛ - sí (itt)
ṽṛ - ost (város)	ṽṛṇ - thōn (fenyő)
ṽṛṇṽṛ - gurth (halál)	ṽṛṇ - dūn (nyugat)
ṽṛṇ - emyn (hegyek)	ṽṛṇṽṛ - lŷg (kígyó)

- Ezeken kívül előfordulnak olyan magánhangzókombinációk, ún. diftongusok, melyek kiejtésben egy szótagként kezelendők, s írásban is külön jelet kaptak, oly módon, hogy az első hang fölé kerül két *ómatixe*, vagy egy fordított hullám. A beleriandi írásmódban azonban az “ae” és az “oe” nem kapott külön jelet. Sindarin nyelv diftongusai a következők: “ae” (ṽṛṇ), “oe” (ṽṛṇ), “ai” (ṽṛ), “ei” (ṽṛ), “ui” (ṽṛ), “au” (ṽṛ) (szó végén –aw).

ṽṛṇṽṛ - maeg (éles)	ṽṛṇṽṛ - leithian (szabadítás)
ṽṛṇ - moe (puha)	ṽṛṇ - muin (kedves)
ṽṛṇṽṛ - edrain (határ)	ṽṛṇṽṛ - draug (farkas)

- Ha az “a” vagy “i” olyan környezetbe kerül egy szón belül, hogy könnyű összetéveszteni egy másik tengwa szárával vagy *lúnájával*, szokás föléjük egy *ómatixét* helyezni. E szabály alkalmazása teljesen önkényes, bár kalligráfiáknál ajánlott.

ṽṛṇṽṛṇṽṛ Beleriand

- Az “i” hangot néha hosszú szárral jelölték, valószínűleg pusztán esztétikai okokból.

ᲘᲗᲗᲗᲗ (ᲘᲗᲗ)

Tyell	<i>I - Tincotéma</i>		<i>II - Parmatéma</i>		<i>III - Calmatéma</i>		<i>IV - Quessetéma</i>	
1	1 – Tinco		2 – Parma		3 - Calma		4 - Quessë	
	Ბ	t	Ბ	p	ყ	c/k	ყ	-
2	5 - Ando		6 – Umbar		7 – Anga		8 – Ungwë	
	Ბ	d	Ბ	b	ყ	g	ყ	-
3	9 – Sülë		10 – Formen		11 – Aha		12 – Hwesta	
	Ბ	th	Ბ	f(ph)	ღ	ch	ღ	-
4	13 – Anto		14 – Ampa		15 – Anca		16 – Unquë	
	Ბ	dh	Ბ	v(-f)	ღღ	-	ღ	-
5	17 – Númen		18 – Malta		19 – Noldo		20 – Nwalmë	
	Ბ	nn	Ბ	mm	ღღ	-ng	ღ	-
6	21 - Órë		22 – Vala		23 – Anna		24 - Wilya (levegó)	
	Ბ	n	Ბ	m	ა	o	ა	w
	25 - Rómen		26 – Arda		27 - Lambë		28 – Alda	
	ყ	r	ყ	rh	ღ	l	ღ	lh
	29 - Silmë		30 - Silme nuquerna*		31 - Esse		32 – Essë nuquerna	
	ღ	s	ღ	y(ü)	ღ	ss	ღ	-
	33 - Hyarmen		34 -Hwesta sindarinwa		35 - Yanta		36 – Úrë	
	ღ	h	ღ	-	ღ	e	ღ	u
	Halla		Rövid támasz		Hosszú támasz			
	ღ	-	ღ	i	ღ	i	ღ	a

ḂḂḂḂḂḂḂḂ (ḁḁḁḁḁḁ)					
a / á	e / é	i / í	o / ó	u / ú	(y) ü / ú
ḁ	ḁ	ḁ	ḁ	ḁ	ḁ
ḁ	ḁ	ḁ	ḁ	ḁ	ḁ

ḂḂḂḂḂḂḂ					
ae	oe	ai	ei	ui	au(-aw)
ḁḁ	ḁḁ	ḁ	ḁ	ḁ	ḁ

ḂḂḂḂḂḂ			
ḁ	? kérdőjel	ḁḁḁ	• pont
ḁ	, vessző	ḁ	ḁ kettőspont
ḁ	! felkiáltójel	ḁḁ	( ) zárójel *